

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Bonjour tristesse

De prevalentiepercentages van depressieve stoornissen vertellen ons zonder genade hoe triestig het is gesteld met de (westerse) mensensoort. Depressie kan er prat op gaan de meest normale afwijking te zijn. Zo zegt Winnicott ergens: *‘It’s normal to be mildly depressive, except on holidays.’*

Een pasgeboren baby kan maar beter huilen dan blij zijn om de openbaring van de wereld. De geruststelling bij de twijfelachtige verschijning van de eerste glimlach (die we er meteen van verdenken eigenlijk een grimas te zijn) kan niet tippen aan de intense opluchting die het oprechte babygekrijs ons bezorgt. De mens is — meer dan *post coitum* — misschien vooral *post partum* een triestig beestje. En vinden we niet dat het zo hoort, dat postnatale pijn veruit te verkiezen is boven een naïef glimlachend, laat staan tergend triomfantelijk ter wereld komen? Een mensenkind weet dat met de geboorte de vakantie voorbij is.

Klein vat deze vroegkinderlijke intuïtie in het magistrale concept van de depressieve positie, die samen met de paranoïde-schizoïde positie het tweespan vormt van het psychisch leven. Niet alleen toont onderzoek aan hoe belangrijk objectrelaties zijn in de ontwikkeling van depressies en bijgevolg in de therapeutische behandeling ervan, het is pas met de depressieve positie dat we van objecten in strikte zin kunnen spreken, objecten die met verlorenheid zijn bekleed. Objectrelaties zijn bedroevend. Depressie als psychopathologie dringt zich op naarmate we de groeipijn die de depressieve positie met zich meebrengt, ontlopen. Wie niet depressief kan (of mag) zijn, wordt het pas echt. Sommigen geraken totaal gedesorganiseerd in het mysterieuze interactiespel met de eerste gehechtheidsfiguren. Veilige gehechtheid impliceert voldoende integratie van de verlorenheid van het object.

Voor zover de depressieve positie het enigszins verdragen en misschien zelfs genieten van de werkelijkheid mogelijk maakt, kunnen we haar maar beter verwelkomen. *‘Bonjour tristesse, puissance de l’amour, tu n’es pas tout à fait la misère’*, lezen we in het gedicht van Paul Eluard waaraan Françoise Sagan de titel ontleende van haar roman. Begroet Cécile daarin, na alle paranoïde-schizoïde miserie tijdens haar vakantie, uiteindelijk niet de bevrijdende droefheid? Zo zouden ook wij, ons bewust van de ongepastheid van een al te opgewekte, laat staan triomfantelijke, attitude jegens de verlorenheid waarmee ons dagelijks werk is bekleed, elke ochtend ons analytisch werk kunnen beginnen met diezelfde begroeting: *bonjour tristesse*.

Michel Thys